

Artėjant 50-mečiui po mokyklos baigimo
A. VASILIAUSKAS, T. JANKUTĖ/Juozo, J. BERNECKYTĖ, I. LOTUŽYTĖ

50 metų praėjus po mokyklos baigimo
Pavandenės bendruomenė pagerbia savo mokyklos I-osios laidos
abiturientus mokyklos baigimo 50-čio jubiliejaus proga.
Baltu puspalčiu priekyje- A. VASILIAUSKAS

50 metų praėjus po mokyklos baigimo
Dar ne visus išmokus mokykloje armonikos
akordus pamiršo A. VASILIAUSKAS

50 metų praėjus po mokyklos baigimo
Iš kairės į dešinę: T. JANKUTĖ/Juozo, I. LOTUŽYTĖ,
J. BERNECKYTĖ, T. JANKUTĖ/Antano, A. SIMANAUSKAITĖ,
A. VASILIAUSKAS, E. JANKEVIČIŪTĖ

Susitikimas po Pavandenės pagrindinės mokyklos uždarymo

Stovi iš kairės į dešinę: T. JANKUTĖ/Antano (I laida), V. VASILIAUSKAITĖ (III laida), B. BRASAITĖ (III laida), A.VALIULIO (II laida) žmona, O. GRIGAITĖ (III laida), O. LOTUŽYTĖ (III laida), Sėdi iš kairės į dešinę: A. PAULAUŠKAITĖ (II laida), I. LOTUŽYTĖ (I laida), T. JANKUTĖ/Juozo (I laida)

Susitikimas po Pavandenės pagrindinės mokyklos uždarymo

Iš kairės į dešinę: A. JANKUS (septynmetė mokykla), A. VALIULIS (II laida), V. MUŠAUSKAS (III laida), A. ZELBA (septynmetė mokykla), A. VASILIAUSKAS (I laida), A. DOBILAS (II laida), P. POCIUS (II laida)

*Susitikimas po Pavandenės pagrindinės mokyklos uždarymo
T. JANKUTĖ/Juozo (I laida), A. VASILIAUSKAS (I laida)*

Mokyklų tuštėjimo metas

2015 metais birželio 5 dieną *Pavandenės pagrindinėje mokykloje* nuskambėjo paskutinis skambutis ne tik dešimtokams, bet ir septimtokams, aštuntokams, devintokams bei mokytojams. 2014-2015 mokslo metus užbaigė 34 mokiniai, iš jų 7 dešimtokai, o į pirmą klasę nebeateis nė vienas mokinytis. Mokykla uždaroma [Laikraštyje „Telšių žinios“ paskelbta naujiena. Prieiga per internetą: <<http://tzinios.lt/pavandenės-pagrindinė-mokykla-viskas-turi-pradžią-ir-pabaigą/>>]. Pavandenės mokyklose vien pokario metais buvo išleistos 3 septyntokų, 42 abiturientų ir 16 dešimtokų laidų.

Pagal tą pačią prieigą per internetą nuorodą galima aptikti Antano ZELBOS sekantį trumpą komentarą laikraštyje „Telšių žinios“ paskelbtai naujienai: *“Labai gaila. Neliks kultūros židinio apleistame Žemaitijos kaime. Dalinai kalti ir patys Pavandenės ir jų apylinkių gyventojai, nesugebėję priauginti naują kartą ir savo jaunimą išbarstę po visą Europą ir po miestus“*. Antanas buvo mūsų bendramokslis pradinėse ir septynmetės mokyklos klasėse (pateiktoje pradinės mokyklos III-čios klasės (1949-1950) nuotraukoje jis stovi antroje eilėje iš viršaus trečiuoju iš kairės). Susitikus beveik po 70 metų nesimatymo sužinojau, kad gyvenimo kelyje sovietmetis jam lėmė daugybę sudėtingiausių negandų. Išsiskirdamas iš kitų savo bendramokslių neilniais gabumais, Antanas metė mokslą Pavandenės septynmetėje mokykloje, norėdamas prisijungti prie ištremtų Sibiran mamos ir kitų artimųjų. Po grįžimo iš Sibiro sunkiai įsikūręs Klaipėdoje, mokėsi Klaipėdos 1-oje vidurinėje mokykloje, kur išryškėjo neeiliniai jo literatūriniai gebėjimai: jis kurė gražius eilėraščius, pats jis svajojo ir jo bendramoksliams tikėjosi, kad Antanas taps poetu. Tačiau vartai literatūros studijoms Vilniaus universitete jam tvirtai užrakinti, nes nesitikima, kad Sibiro tremtinių šeimos narys, emigravusio po karo į Vakarų ir apsigyvenusio JAV „liaudies priešas“ sūnus savo kūryboje garbint sovietinę

tikrovę ir komunistinį rytojų. Pokalbyje su manimi Antanas prasitarė, kad neįstojimą į universitetą galėjo įtakoti ir rašinio temos apie maldaknygę pasirinkimas stojamajam egzaminui.

Stojimo į universitetą kliūtis valdantys sovietiniai idelogai Antanui galų gale net "patarė" aplamai mesti poetinę kūrybą. Tokių aplinkybių verčiamas Antanas įgijo praktiškai niekuo su humanitarine sfera nesusijusią žemėtvarkininko (matininko) specialybę ir beveik visa jo kasdieninė darbinė veikla siejosi su Klaipėdos žemėtvarkos tarnybomis. Kad širdyje Antanas ZELBA išsaugojo gilią humanitaro dvasią, rodo išreikštas didelis rūpestis dėl uždarytos mokyklos Pavandenėje, kurioje jam buvo lemta tik trumpai mokytis vaikystėje ir paauglystėje beveik prieš 70 metų. Kalbantis su manimi, Antanas neišsakė didesnės nuoskaudos dėl gyvenimo posūkių ne ta linkme, apie kurią jis svajojo. Tačiau net kelis kartus išsakė džiaugsmą, kad sulaukė galimybės nuvežti gimtosios pavardeniškos žemės ant savo tėvo kapo Jungtinėse Amerijos Valstijose.

Susitikę 2015 metų vasarą apie 20 bendramokslių pasiguodėme, kad Pavandenės mokyklos uždarymas yra skaudus įvykis ne tik mums, baigusiems šią mokyklą, bet ir visai pavardeniškių bendruomenei. Tik šis konkretus liūdnas faktas yra daug platesnio, visą Lietuvą aprėpiančio negatyvaus mokyklų tuštėjimo proceso menkutė dalis. Šio proceso mastą atskleidžia internete paskelbtas 277 likviduotų Lietuvoje mokyklų sąrašas, kuriame kol kas dar neužfiksuotas Pavandenės pagrindinės mokyklos uždarymas [Prieiga per internetą: <Lietuvai.lt/wiki/Likviduotos_Lietuvos_mokyklos >]. Sąrašas pavardeniškius šiek tiek paguodžia, kad jie ne vieni Lietuvoje dalinai kalti dėl mokyklos uždarymo, kadangi nesugebėjo priauginti naują kartą ir savo jaunimą išbarstė po visą Europą ir po miestus. Valdžia mokyklų likvidavimo tikslingumą užmaskavo plačiajai visuomenei sunkiai suprantamu "mokyklų tinklo optimizavimo" lozungu. Oficialiai išskirtinai pabrėžiami tik demografinis (trūksta moksleivių) bei ekonominis (stambesnės mokyklos- ekonomiškai efektyvesnės) kriterijai, ir nutylimos neigiamos humanitarinės tokios politikos pasekmės.

"Mokyklų tinklo optimizavimo" politika kaime vykdoma, neturint jokių plačiosios visuomenės pripažintų strateginių humanitarinių ir socialinių gairių, kaip ateityje atrodys lietuviškas kaimas, kuo virs sovietinio sodybų naikinimo politikos pasėkoje sudarkyti Lietuvos miesteliai. Klaiku suvokti, kad Pavandenės miestelio ateities įvaizdį nulems tik 2-3 parduotuvėlės ir gal būt smuklė vietiniams ir pakeleiviams. Pribrendo laikas atsirasti Lietuvoje rašytojui, kuris parašytų romaną "Mokyklų tuštėjimo metas" pagal analogiją Jono AVYŽIAUS romanui "Sodybų tuštėjimo metas". Akivaizdu, kad toks ar daugiau panašių romanų nepasuks atgal "mokyklų tinklo optimizavimo" įsukto smagračio: Pavandenės mokykla nebebus atkurta jokiais aplinkybėmis. Tačiau istorijai bus paliktas daugybės mokyklų kaimo miesteliuose sunaikinimo humanitarinio tragizmo paveikslas. Pavandenės septynmetę, vidurinę ir pagrindinę mokyklas baigusiujų visos laidos taip pat gali ir turėtų prisidėti prie savo gimtosios mokyklos istorinio paveikslas formavimo, patalpindamos Enciklopedijoje Lietuvai ir pasauliui informaciją apie savo klasės draugus, mokytojus, mokyklos aplinką.

Prof. Aleksandras VASILIAUSKAS